

N:o 43.

Af herr **J. Eliasson**, om ändring af 4 § i bevillningsförordningen.

Bland lagar och förordningar som äro gällande i vårt land torde, efter undertecknads uppfattning, bevillningsförordningen vara en som lemna föreskrifter, hvilka röra en stor del af befolkningen, och innehåller stadganden, som utgöra grunderna för beskattningen till stat, landsting, väghållningsdistrikt och kommuner. Under sådana förhållanden, och om vederbörande ordförande och ledamöter i bevillningsberedning, taxeringsnämnd och pröfningsnämnd, på sätt i 69 § är stadgadt, skola, vid fullgörande af sitt uppdrag, kunna ställa sig till ovilkorlig efterrättelse de föreskrifter samma förordning och den till ledning för taxeringsmyndigheterna utfärdade instruktionen innehålla, samt, efter sorgfällig granskning och samvetsgrann pröfning af meddelade uppgifter och för öfrigt upplysta eller kända förhållanden, efter bästa förstånd samt på heder och samvete föreslå, bestämma och fastställa taxeringen, att densamma varder i möjligaste måtto jemlik och rättvis, så fordras, efter min tanke, att bevillningsförordningen är tydlig och bestämmande samt icke gifver anledning till olika tillämpning. Det kräfvades ock att samma förordning icke står i strid emot allmän lag.

Men betraktar man en i tryck utkommen samling af kongl. resolutioner och bref rörande tillämpning af nu ifrågasatta förordning, så kan man komma i tvekan, om bevillningsförordningen är så tydlig, som den kunde och borde vara, och huruvida ej denna omständighet gifvit anledning till olika uppfattning, synnerligen i fråga om hvad till bevillningsskyldig så kallad annan fastighet å landet skall räknas.

Lag angående hvad till fast egendom är att hänföra, den 24 maj 1895, stadgar: i 1 § att fast egendom är jord å landet eller i stad, i 2 § att till jorden höra derå uppförda hus, i 4 § att eganderätt till byggnad å annans fasta egendom ej må till denna räknas, samt i 5 § att såsom fast egendom anses byggnad å ofri tomt i stad. **Beträffande**

byggnader å landet, hvilka tillhöra annan än jordens egare, derom förekommer ej i denna lag någon föreskrift, som stadgar att dessa skola såsom fastighet anses.

Vid tillämpningen af allmän lag i öfrigt har praxis varit, hvilket vunnit häfd, att byggnader, som stått å annans jord, räknats som lös-egendom, när det gällt fråga om makars giftorätt i bo, och såsom sådan hafva dessa äfven betraktats, då lagfart och in-teckning förekommit.

Såväl i bevillningsförordningen af den 14 september 1883 som ock den, som är gifven den 3 december 1897, stadgas: i 2 §, bland annat, att bevillning för fast egendom erlägges af egaren, utom för lägenhet, som är till besittning för viss tid eller för lifstid från annan egendom afsöndrad, i hvilket fall bevillningen utgöres af innehafvaren.

Instruktionen för taxeringsförrättningarne föreskrifver, i 1 § att vid bestämmandet af taxeringsvärdet skall tagas ledning (enligt 3:dje momentet) af senaste köpesumman, men att afseende icke skall fästas å beskaffenheten af sådana byggnader, som på egendomens afkastning icke hafva något egentligt inflytande, och (enligt 5:te momentet) af brandförsäkringsvärdet å bruks-, qvarn- och fabriksbyggnader på landet, äfvensom å andra der uppförda hus och byggnader, hvilka icke begagnas för jordbruket och dess binäringar tillhörande rörelse.

Det må sägas hvad som helst derom, men mig förefaller det icke alls underligt, om alla dessa många föreskrifter framkalla olika tolkning. Den ena taxeringsmyndigheten har den åsigten, att för husbyggnader å landet, som egas af annan än den som rår om jorden, hvarå de äro uppförda, bevillningsskyldighet är stadgad, då andra hysa den uppfattningen att dylika äro bevillningsfria.

På landsbygden finnas många sådana byggnader, om hvilka tvifvel och olika uppfattning kunna uppstå och hafva uppstått. En fastighets-egare säljer sitt hemman och förbehåller sig dervid i sin lifstid nödig plats å egorna för uppsättande af ett boningshus. En annan tillåter en långvarig och trogen arrendator, torpare eller tjenare att åt sig uppföra bostad för återstående dagar. En tredje är rust- eller rotehållare, och har som sådan i många fall tillförsäkrat sin dragon eller soldat boplatz efter afskedstagandet, hvilket har till följd att husbyggnader uppkomma. En fjerde har en omtyckt och för honom vissa tider behöflig handverkare, hvilken önskar bostad som han rår om, och denne får tillåtelse att å egorna inrätta sådan åt sig efter råd och lägenhet. En femte har en släkting eller god vän, som jordegaren icke kan neka boplatz för sin återstående lifstid, och en sjette anser med sin fördel förenligt att å aflägsen ängs- eller skogsmark upplåta boplatz åt annan

för att få egorna bättre fredade. I alla dessa och än flera fall förekommer ej alltid formlig afsöndring, och gäller upplåtelsen ofta endast behaglig tid samt medför mången gång blott åliggandet att utgöra några få dagsverken. Om sådana eller dylika byggnader skola betraktas som annan fastighet eller ej, saknar efter min uppfattning bevillningsförordningen nödiga och tydliga föreskrifter.

Oaktadt bevillningsförordningen i denna del till sina grunder är sig lik som den varit efter förändringen deraf 1883, så har ännu, eller åtminstone till 1896 års slut, icke något mål blifvit hos Kongl. Maj:t afgjort, som gifver verkligt stöd för uppfattningen härutinnan, och man påträffar i de kongl. resolutionerna mål, hvilkas lösning blifvit i hufvudsak olika, ehuru grunderna efter min uppfattning tyckas varit desamma, hvilket efter mitt förmenande bevisar bevillningsförordningens otydlighet. Bland sådana tillåter jag mig endast åberopa, hvad hosgående bilaga innehåller, å ena sidan kongl. resolutionen den 28 februari 1890, hvarigenom egare och innehafvare af å annans mark belägna byggnader blifvit ålagde bevillning, samt å andra sidan kongl. resolutionerna den 26 juni 1891, angående framställt yrkande om att tvenne å statens egor uppförda bostadshus eller villabyggnader måtte såsom annan fastighet taxeras, hvilket blifvit afslaget. Af öfriga kongl. resolutioner, som i förut omförmålta samling förekomma, kan det äfven inhemtas, att dylika hvarandra motsägende beslut af pröfningsnämnderna i fråga om bevillningsförordningens tillämpning icke äro sällsynta; men för det ändamål denna motion åsyftar har jag icke ansett nödigt att anföra flera än de angifna, för att visa den villrådighet hvartill bevillningsförordningen gifvit anledning.

Stöd för den uppfattningen att byggnad å annans egor bör räknas till bevillingsskyldig fastighet, kan visserligen numera finnas uti 1897 års riksdags beslut om ett tillägg af punkten d) till bevillningsförordningens 4 §; men härvid torde icke få lemnas obeaktadt, att förut på åtskilliga orter en sådan praxis blifvit införd, att alla byggnader å annans mark ansetts såsom fastighet. Riksdagens beslut afsåg ett undantag; men detta har haft den inverkan, att en regel blifvit erkänd som icke funnits förut. En omständighet förekommer härvid som torde förtjena uppmärksamhet, och den är, huruvida nyss antydda regel är öfverensstämmande med bevillningsförordningens anda i öfrigt. Inkonsekvent förefaller det åtminstone mig, att om en person har 450 kronors inkomst af kapital, hvilket med en låneränta af 5 procent utgör 9,000 kronor, är denne, såvida han ej eger annan inkomst, befriad från beskattning till både stat och kommun; men om en annan eger bygg-

nader, vare sig han derpå har skuld eller ej, med hvilka ingen jord är förenad under eganderätt, brandförsäkrade till en tiondedel af den förres kapital, så är han skyldig betala bevillning till staten och på samma gång vara ålagd att erlægga afgifter till landsting, vägskatt och kommunalutskylder. Min öfvertygelse är att ett sådant förhållande icke låter sig förena med tanken på en jemlik och rättvis beskattning, och säkert är att det framkallar ett berättigadt missnöje samt bidrager till mångas obenägenhet att skaffa sig egna hem, hvilket dock på senare tider ansetts såsom ett statens åliggande att understödja.

Det kan häremot invändas, att bevillningen till staten är en obetydlighet och kan saklöst bäras af hvem som helst; men dervid tillåter jag mig fästa uppmärksamhet på att de dermed förenade kommunalutskylderna äro betydligare. När bevillningen till staten för en byggnad brandförsäkrad och taxerad till 900 kronor utgår med 45 öre, så påföras därför 5 fyrkar. Kommunalutskylderna å landsbygden, hvilka debiterats efter fyrktal, utgjorde inom hela riket, enligt statistiska centralbyråns berättelse för år 1895, i medeltal till det närmaste $51 \frac{2}{3}$ öre på hvarje fyrk. Att det finnes kommuner, hvarest kommunalutskylderna för samma år uppgått till 2 kronor 45 öre pr fyrk, motsvarande 24 kronor 50 öre pr bevillningskrona, hör visserligen till undantagen; men äfven detta utgör ett för en förändring tungt vägande skäl hos den, som anser det vara sin pligt att söka verka för en rättvis beskattning. Utan all uppmärksamhet förtjenar icke heller den omständigheten lemnas, att det finnes mer än ett hundra kommuner inom landet hvarest kommunalutskylderna uppgå till och öfverstiga dubbelt af hvad som utgör medeltalet, och hvarom upplysning vinnes af statistiska centralbyråns ofvan omförmälda berättelse. Härtill kommer vägskatt, som på många ställen närmar sig, om icke öfverstiger 50 öre pr vägfyrek, och om man icke fäster afseende vid landstingsskatten, så blir det ändock efter medeltalet öfver 4 kronor för en byggnad med 900 kronors taxeringsvärde, och i undantagsfallen 8 à 12 kronor. Detta är efter min uppfattning en skatt, som kännes tung nog för den som nödgas lefva i fattiga och torftiga omständigheter, och jag vågar påstå att flertalet af dem, som genom arbete och försakelser skaffat sig egna hem å landsbygden, hvilka äro stående å annans mark, kan räknas hit.

Då husbyggnader å landet, som äro uppförda å annans mark, förut alltid betraktats som lösegendom;

då för sådan uppfattning gifves stöd i allmän lag;

då bevillning för annan lösegendom, den må ega huru stort värde som helst, icke erlägges;

då vidare den, som eger inkomst af kapital, rörelse eller yrke under 1,800 kronor, är berättigad till bevillningsfritt afdrag, hvilket icke tillkommer dem, som anses ega så kallad annan fastighet;

då således den, som innehafver hvad som numera betraktas såsom annan fastighet, blifver hårdare beskattad än andra, som äro i en bättre ekonomisk ställning;

då det för staten, efter min tanke, icke verkar någon synnerlig minskning i inkomster, om den förändring sker, att den, som å landsbygden förvärfvar sig eganderätt till bostad för sig och familj å annans mark, för denna byggnad njuter skattefrihet i enlighet med hvad förut allmänt egt rum; — samt

då en sådan förändring öfverensstämmer med bevillningsförordningens anda i öfrigt;

så och med anledning dessutom af hvad här förut blifvit anfördt, tillåter jag mig föreslå det Riksdagen beslutar,

att punkten d) i nu gällande bevillningsförordnings 4 § skall erhålla följande förändrade lydelse:

d) egare och innehafvare af byggnad, uppförd å annans ej afsöndrade jord, afsedd och begagnad till bostad för honom och familj, derest icke hans inkomster, deri inbegripet det hyresvärde byggnaden kan ega, uppgå till eller öfverstiga 500 kronor.

Om remiss till bevillningsutskottet anhålles.

Stockholm den 25 januari 1899.

Jan Eliasson.

Bilaga.

Utdrag af tryckt samling af kongl. resolutioner och bref angående tillämpning af bevillningsförordningen, utgifne af Hjalmar Rettig. Andra häftet.

59. Resolution på und. besvär af J. A. Zander m. fl. i fråga om taxering såsom fast egendom af klagandenas å annan persons mark belägna byggnader.

Kongl. Maj:ts nådiga resolution på de besvär, J. A. Zander, A. E. Starckenberg, A. P. Strand, F. Rolf, C. G. Moberg, C. G. Öijer, A. L. Westerberg, C. G. Bergström, J. Jakobsson, P. E. Wall, C. J. Mörk, C. J. Eng, W. Sundin, A. F. Carlsson, C. W. Carlberg, A. F. Herrman, P. O. Malmstedt, A. J. Wohlin, S. Melin och C. J. Qvarnström i underdånighet anført deröfver, att,

sedan 1888 års taxeringsnämnd för Motala socken taxerat såsom fast egendom klagandenas å annan persons mark belägna åbyggnader, samt Östergötlands läns pröfningsnämnd, hvarest klagandena i berörda taxeringsåtgärd sökt ändring under yrkande, att omförmälda åbyggnader måtte såsom lös egendom betraktas, genom beslut den 25 september 1888, enär, enligt bevillningsstadgans föreskrifter, dylika åbyggnader som de ifrågavarande måste taxeras såsom fast egendom, lemnat klagandenas ofvannämnda yrkande utan afseende,

så har Kongl. Maj:ts och rikets kammarrätt, hvarest klagandena häröfver sig besvärat, i utslag den 23 september 1889 ej funnit skäl att i pröfningsnämndens beslut göra ändring; gifven Stockholms slott den 28 februari 1890.

Kongl. Maj:t har, sedan kammarrätten efter vederbörande hörande afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, låtit handlingarne i detta mål sig föredragas och finner icke skäl att göra ändring i kammarrättens utslag. Hvilket etc.

Tredje häftet.

25. Resolution på und. besvär af landskamereraren E. Ploman å tjenstens vägnar, i fråga om taxering för år 1890 af en vinhandlanden E. A. Lundblad tillhörig, å Eskilstuna kungsladugårds område belägen byggnad.

Kongl. Maj:ts nådiga resolution på de besvär landskamereraren E. Ploman, å tjenstens vägnar, i underdånighet anført deröfver, att, sedan klaganden hos Södermanlands läns pröfningsnämnd för år 1890 yrkat, att ett vinhandlanden E. A. Lundblad i Eskilstuna tillhörigt boningshus eller villabyggnad, som Lundblad låtit uppföra å en till honom af arrendatorn utaf kronoegendomen Eskilstuna kungsladugård i Klosters socken på viss tid upplåten lägenhet, Linväfvarthorp, måtte, då byggnaden icke vore för det å lägenheten drifna jordbruk eller dithörande näring afsedd, såsom annan fastighet än jordbruksfastighet upptagas i taxeringslängden för Klosters socken till ett byggnadens brandförsäkringsvärde motsvarande fastighetsvärde af 4,000 kronor, hvarför bevillning borde af handlanden Lundblad utgöras,

men pröfningsnämnden genom beslut den 20 september 1890 berörda yrkande ogillat,

så har Kongl. Maj:ts och rikets kammarrätt, hvarest klaganden sig besvärat, i utslag den 4 mars innevarande år sig utlåtut, att, enär genom hvad i målet förekommit ej kunde anses utredt, att ifrågavarande å lägenheten Linväfvarorp uppförda boningshus ej vore afsedt för det å lägenheten drifna jordbruk eller dithörande näring, funne kammarrätten ej skäl att i pröfningsnämndens öfverklagade beslut göra ändring; gifven Stockholms slott den 26 juni 1891.

Kongl. Maj:t har, sedan kammarrätten efter vederbörandes hörande afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, låtit handlingarne i detta mål sig föredragas och finner ej skäl att göra ändring i kammarrättens utslag. Hvilket etc.

26. Resolution på und. besvär af landskamereraren E. Ploman, å tjenstens vägnar, i fråga om taxering för år 1890 af en handlanden E. Andersson tillhörig, å Eskilstuna kungsladugårds område belägen byggnad.

Kongl. Maj:ts nådiga resolution på de besvär landskamereraren E. Ploman, å tjenstens vägnar, i underdånighet anfört deröfver, att,

sedan klaganden hos Södermanlands läns pröfningsnämnd för år 1890 yrkat, att en handlanden Emil Andersson i Eskilstuna tillhörig villabyggnad, som Andersson låtit uppföra å ett till honom af arrendatorn utaf kronoegendomen Eskilstuna kungsladugård i Klosters socken på viss tid upplåtet jordområde, måtte, jemlikt § 2 mom. c) i gällande bevillningsförordning, i taxeringslängden för Klosters socken upptagas till ett byggnadens brandförsäkringsvärde motsvarande fastighetsvärde af 2,200 kronor och bevillning derför handlanden Andersson påföras,

men pröfningsnämnden genom beslut den 20 september 1890 ogillat berörda yrkande,

så har Kongl. Maj:ts och rikets kammarrätt, hvarest klaganden sig besvärat, i utslag den 24 sistlidne februari ej funnit skäl att i pröfningsnämndens beslut göra ändring; gifven Stockholms slott den 26 juni 1891.

Kongl. Maj:t har, sedan kammarrätten efter vederbörandes hörande afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, låtit handlingarne i detta mål sig föredragas och finner ej skäl att göra ändring i kammarrättens utslag. Hvilket etc.